

ՕՐ. ԼԷՅԼԱ ԳԱՐԱԿԷՈԶԵԱՆ

(1902 - 1999)

Ազգային Բարերարուհի եւ Հաուըրտ Գարակէօզեան Խնամակալութեան Նախագահուհի Օր. Լէյլա Գարակէօզեան, կարճատեւ հիւանդութենէ մը ետք, մահացաւ Երկուշաբթի, 6 Սեպտեմբեր 1999-ին, երեկոյեան, Մահաբաժնի իր բնակարանին մէջ: Թաղման արարողութիւնը կատարուեցաւ 10 Սեպտեմբեր 1999, Ուրբաթ օր Նիւ Եորքի Մէտիսըն փողոցի Ֆրէնք Բամբուէլ Մետելատան մէջ եւ իր մարմինը ամփոփուեցաւ ընտանեկան դամբարանին մէջ:

Բնատրութեամբ խոնարհ, բարեսիրտ եւ ազգասէր Բարերարուհին ծնած էր 1902-ին, Նիւ Եորքի մէջ: Ան դուստրն էր Տէր եւ Տիկին Միհրան եւ Զապէլ Գարակէօզեաններու, որոնք գորգի յալտնի առեւտրականներ էին: Կ.Պոլսոյ 25 Օգոստոս 1896-ի հայկական կոտորածներուն Արշակ եւ Միհրան Գարակէօզեանները հեռացան Պոլսէն եւ Անգլիա հաստատուեցան: Ապա անոնք վերջնականապէս Նիւ Եորք հաստատուեցան եւ շարունակեցին գորգի իրենց առեւտուրը: Միհրան եւ Զապէլ Գարակէօզեաններ կը բախտատրութիւն երկու զաւակներով՝ Լէյլան, որ 1902-ին կը ծնի, եւ Հաուըրտը, որ 1904-ին կը ծնի: Սակայն ան 14 տարեկանին կը մահանայ:

Նիւ Եորքի մէջ Պրն. Միհրան Գարակէօզեան 1921-ին կը ստանձնէ Հ.Բ.Ը.Մ.-ի Կեդր. Վարչութեան Գանձապահի պաշտօնը: 5 Նոյեմբեր 1921-ին Միհրան Գարակէօզեան Պոլսոյ Գուգկունճուք թաղին մէջ կը հիմնէ որբանոց մը: 1922-ի աշնան Քէմալական շարժման պատճառով ան կ'որոշէ Ռումանիա փոխադրել այս որբանոցը, որ կոչած էր իր դեռատի եւ մահացած որդւոյն՝ Հաուըրտի անունով: Ռումանիոյ մէջ լարմար վայր մը գտած չըլլալով, 1924-ին որբերը կը փոխադրէ Ֆրանսայի Լուառ Շէր ճահանգիւն Լա Կօտիմիէր դղեակը, ուր կը տեղաւորուին 200 որբերը: 1934-ին այս շէնքը այրեցաւ:

1936-1937-ին Հաուըրտ Գարակէօզեան Հիմնարկութիւնը Աթէնքի Ֆիքս կամ Տուրդուքի թաղին մէջ նոր մասնաճիւղ մը բացաւ, ապա մասնաճիւղեր բացուեցան Սուրիոյ Հալէպ եւ Գամիշլի, Լիբանանի Այնճար հայաւանին եւ Պուրճ Համուտի մէջ: 1933-ին Միհրան Գարակէօզեան իր հաստատած այս մարդասիրական Կազմակերպութեան Նախագահութիւնը կը փոխանցէ իր դստեր՝ Օր.

Լէյլա Գարակէօզեանին: Պրն. Միհրան մահացաւ 7 Հոկտ. 1948-ին ի Նիւ Եորք: 1973-ին Հ. Գարակէօզեան Հիմնարկութեան անձեռնմխելի գումարը դրամատոններուն մէջ կը հաշուէր չորս միլիոն տոլար, որուն տարեկան տոկոսը՝ 100.000 տոլար, կը յատկացուէր Հ. Գարակէօզեան Հիմնարկութեան բոլոր մասնաճիւղերու կարիքներուն:

Օր. Լէյլա Գարակէօզեան հարուստ էր, սակայն հարուստի կեանք չապրեցաւ: Համեստ ու ժուժկալ կեանքով գոհացաւ, աւելիով սատար հանդիսանալու համար հայ կարիքաւոր ընտանիքներուն: Ան հրեշտականման հոգիով եւ սիրայորդ սրտով տուաւ իր ունեցածը հայութեան անխտիր:

70 տարիներէ աւելի ան ծառայեց իր սիրած ժողովուրդին, մեծապէս օգտակար հանդիսանալով աղքատներուն, հայկական դպրոցներուն եւ հիւանդներուն (ԱՅԳ օրաթերթ, Կ. Յարութիւնեան, 17-20 Նոյեմբեր 1973, Պէյրութ):

Հ. Գարակէօզեանի Աթէնքի կեդրոնը կը գործէ 1938-1995 թուականներուն: 1939-էն ի վեր մասնաճիւղեր հաստատած է Լիբանանի եւ Սուրիոյ մէջ՝ Պէյրութ, Այնճար, Մէժտէլ Այնճար, Հալէպ, Գամիշլի եւ Քէսապ: 1988-1992-ին Հ. Գարակէօզեան հաստատութիւնը Օր. Լէյլային նախաձեռնութեամբ դեղեր կը դրկէ Հայաստան, նաեւ սննդեղէն: 27 Ապրիլ 1993-ին Հայաստանի մէջ պաշտօնապէս բացումը կատարուեցաւ Հ. Գարակէօզեանի մասնաճիւղերուն, որոնցմէ չորսը՝ Հայաստանի, եւ չորսը՝ Արցախի մէջ: Այս դարմանատոներուն մէջ 5-15 տարեկան պատանիներ ատամներու առողջութեան խնամք ստացած են, այս կեդրոնները միաժամանակ ատամնաբոյժներու վերապատրաստումի կեդրոններ կը հանդիսանան:

Սուրիոյ եւ Լիբանանի Հ. Գարակէօզեանի մասնաճիւղերէն բաւական թիով պաշտօնեաներ ազատ արձակուեցան, պիտոճի խնայողութեան եւ հայրենիքի եւ Արցախի մէջ լայն հնարաւորութիւններ ստեղծելու համար մեր ժողովուրդին: Օր. Լէյլայի 75 տարիներու անսակարկ զոհողութիւններէն օգտուած են եւ կ'օգտուին հազարաւոր հայեր եւ օտարներ, որոնց համար նախախնամական օժանդակութեան օճախներ կը հանդիսանան Հ. Գարակէօզեան դարմանատոները:

1954-ի Յունիսին, Օր. Լէյլա Գարակէօզեան Նիւ Եորքէն Պէյրութ ժամանեց լուծելու համար Հ.Բ.Ը.Միութեան մօտ հանգանակուած եւ Դպրոցաշինութեան տրամադրուելիք գումարին գործածութեան

շուրջ ստեղծուած տարակարծութիւնները: Կաթողիկոսարանիս Դաւիթին մէջ, առիթով Ազունիէի Ազգ. Բուժարանի խնամակալ Մարմինը Հաւաքոյթ մը կազմակերպեց իր գոհունակութիւնը յայտնելու համար մեծ Բարերարութիւնին, որ Ամերիկայի մէջ Բուժարանի Օժանդակ Մարմնին ամենէն գործօն անդամներէն հանդիսացած էր: Սոյն Հաւաքոյթին նախագահեց Կաթողիկոսական Տեղապահ Տ. Խաղարքեպ. Աջապահեանը (ՀԱՍԿ, 1954, Յուլիս-Օգոստոս, էջ 317):

Նիւր Իսթ Բըլիֆի 1929-ի Հայ ներկայացուցիչներու շարքին մաս կը կազմէին Միհրան Գարակէօգեան, Վահան Քիրքեճեան եւ Տ. Ծաֆէ Արք. Գասպարեան, որոնք Անթիլիասի Դպրեվանքին հաստատման գործը դիւրացուցին: Անթիլիասի Դպրեվանքի պահպանման համար եւս Միհրան Գարակէօգեան եւ Պատրիկ Կիլպէնկեան յանձն կ'առնէին հինգ տարիներ տարեկան 1500-ական տոլար տրամադրել Դպրեվանքի Հիմնադրամին: Այս առիթով ԿԲԶ մըն ալ լոյս կ'ընծայեն Մ. Գարակէօգեան եւ Յարութիւն Կիլպէնկեան (ՀԱՍԿ, 1961, Հոկտ.-Ռեկտ., էջ 369-374, 427-431, Բ. Եղիայեան, «Ժամանակակից Պատմութիւն Հայոց Կիլիկիոյ», Անթիլիաս, 1975, էջ 252, 330, 333-334):

Օր. Լէյլա Գարակէօգեան իր Լիբանան այցելութեանց, ուսումնասիրութիւններուն եւ տեսակցութեանց իբրեւ գործնական արդիւնք, 1964 Յուլիսին համաձայնութիւն մը տալով Ա. Աթոռիս Երան. Տ. Խորէն Ա. Կաթողիկոսին հետ, տրամադրեց 450.000 տոլարի պատկառելի գումար մը, նպատակ ունենալով Ֆանարի մէջ Ժողովրդային Բնակարաններու շինութեան յատկացնել: Խորէն Վեհափառը կազմեց Ժողովրդային Բնակարաններու Ծիւնութեան Յանձնախումբ մը, որուն մաս կազմեցին Մեթր Խաչիկ Պապիկեան, Ծարտ. Խոսրով Երամեան եւ Հ. Գարակէօգեան Հիմնարկութեան Լիբանանի ներկայացուցիչ Պրն. Նուպար Դաիթեան:

Յիշեալ Յանձնախումբը Ֆանարի մէջ 17.000 քառ. մէթր տարածութեամբ հողամաս մը գնեց 372.000 Լ. Ռ. արժէքով: 11 Նոյեմբեր 1967-ին հիմնարկէքը կատարուեցաւ Ժողովրդային Բնակարաններու, որ կը նախատեսէր 214 բնակարաններու, թաղային եկեղեցւոյ, դպրոցին, հանդիսասրահին, խանութներու եւ հանրային պարտէզի կառուցումը: Ծիւնութեանց առաջին բաժնին՝ 110 բնակարաններու շինութիւնը աւարտեցաւ 1968-ի առաջին կիսուն: Խորէն Ա. Կաթողիկոս այս առիթով հաւաքոյթ մը կազմակերպեց 11 Յուլիս 1968-ին Պիքֆա-

յիպի հովոցին մէջ եւ Ազգ. Բարերարութիւնի Օր. Լէյլա Գարակէօզեան Լիբանանի Ազգային Կարգի Ասպետի ջքանշանով պատուուեցաւ եւ այս առիթով Վեհապատ Հայրապետին խոստացաւ 70.000 տոլարի յաւելեալ գումար մը Ֆանարի մէջ Հայ վարժարանի մը կառուցման համար, 500 աշակերտներու բարարարութեամբ:

Ժողովրդային բնակարաններու երկրորդ մասը՝ 93 բնակարաններու կառուցումը աւարտեցաւ 1972-ին եւ 28 Հոկտեմբեր 1972-ին կատարուեցաւ պաշտօնական բացումը: Այս ջրջանը կոչուեցաւ Լէյլաւան, եւ Ազգ. Միհրան Գարակէօզեան վարժարանը սկսաւ գործել 188 աշակերտներով: Ամսանգատութեան պատճառով Օր. Լ. Գարակէօզեան չկրցաւ ներկայ գտնուիլ այս բացման հանդիսութիւններուն:

Ս. Աթոռիս այժմու Հայրապետը՝ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Կաթողիկոս, Լէյլաւանի Թիթիւնեան կիսաւարտ ծերանոցին շէնքին մէջ որոշեց 75 ժողովրդային բնակարաններ կառուցել, որոնց շինութեան աւարտը տեղի պիտի ունենայ 2000 թուականին: Օր. Լէյլա Գարակէօզեանը մէկ միլիոն տոլարի բարձրացուցած էր իր յատկացումը Լէյլաւանի հողամասի ընդարձակման եւ նոր բնակարաններու կառուցման համար, որուն համար ալ մեծ Բարերարութիւն Խորէն Ա. Կաթողիկոսին կողմէ արժանացաւ Կիլիկիոյ Մեծ Խաչի Իշխանի ջքանշանին:

Օր. Լէյլա Գարակէօզեանին յիշատակը միշտ անմար պիտի մնայ Կաթողիկոսարանիս վերջին լիամանեակի պատմութեան մէջ, որ նիւթապէս եւ բարոյապէս միշտ նեցուկ կանգնեցաւ Ս. Աթոռիս հոգեւոր եւ ժողովրդային առաքելութեանց յաջողութեան եւ բարգաւաճման:

ՎԱՐՆԱՆ ԱՐԶԵՂՍ. ՏԵՄԻՐՇԵԱՆ

Անթիլիաս,

22 Հոկտեմբեր 1999